Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Eiropas aizsardzības rūpniecības attīstības programma"

(COM(2017) 294 final)

(2018/C 129/08)

Ziņotājs: **Antonello PEZZINI**

Līdzziņotājs: **Éric BRUNE**

Apspriešanās	7.6.2017.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Rūpniecisko pārmaiņu konsultatīvā komisija (*CCMI*)
Pieņemts *CCMI* sanāksmē	16.11.2017.
Pieņemts plenārsesijā	7.12.2017.
Plenārsesija Nr.	530
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	133/2/5

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja pauž stingru atbalstu Eiropas aizsardzības rūpniecības attīstības programmas (EARAP) uzsākšanai, kuras mērķis ir, stiprinot Eiropas aizsardzības stratēģisko autonomiju ([1]) un veidojot stabilu kopēju tehnisko un rūpniecisko pamatu, īstenot integrētu un sadarbspējīgu kopējās aizsardzības sistēmu, kas, ņemot vērā pašreizējo ģeopolitisko situāciju, ir steidzami nepieciešama.

1.2. EESK uzskata, ka svarīga ir jauna pieeja, ar kuru pastāvīga strukturēta sadarbība (*PESCO*) tiek uzskatīta par galveno Lisabonas līguma instrumentu, kas kalpo par politikas inkubatoru, kurā veidot aizsardzības ziņā spēcīgu Eiropu, lai stimulētu dalībvalstu gatavību un saistības saskaņā ar ES Līguma 42. panta 6. punktu, 46. pantu un Līguma 10. protokolu.

1.3. Komiteja uzskata, ka tikai "iekļaujoša un vērienīga" ([2]) *PESCO*, kas spēj izstrādāt kritēriju un ciešu saistību sarakstu, var izraisīt procesu, kas ļautu pārvarēt pieprasījuma un piedāvājuma sadrumstalotību un pakāpeniski radīt pārredzamu un atvērtu Eiropas tirgu.

1.4. EESK uzskata, ka EARAP regula jāiekļauj kopējā rūpniecības stratēģiskā redzējumā, kas varētu sekmēt Eiropas ražotāju un lietotāju efektīvu integrāciju, finansētajos projektos un produktu un pakalpojumu iepirkumos iesaistot vismaz trīs dalībvalstis.

1.5. Komiteja stingri atbalsta nostāju, ka sinerģijā un koordinācijā ar NATO ([3]) un Aizsardzības ministru padomi Eiropas līmenī jārisina strukturēts dialogs, kas spētu nodrošināt ilgstošu politisko vadību un forumu apspriedēm un īstu Eiropas lēmumu pieņemšanai.

1.6. EESK uzskata, ka ir būtiski nodrošināt tādu EARAP pārvaldību, kas spētu izvirzīt kopīgus un konkrētus mērķus, izmantojot:

— rūpniecības ekspertu konsultatīvo komiteju, kuras uzdevums būtu noteikt darba programmā iekļaujamās prioritātes, un vadības komiteju, kurā līdzdarbotos dalībvalstis.

([1]) OV C 288, 31.8.2017., 62. lpp.
([2]) Sk. Eiropadome, 2017. gada 22.–23. jūnijs.
([3]) Sk. 2016. gada 8. jūlija kopīgo deklarāciju.

1.7. Ar regulu būtu jānodrošina:

— atbilstīgs ģeogrāfiskais līdzsvars starp ES valstīm,

— ievērojama mazo uzņēmumu līdzdalība,

— Eiropas aizsardzības tehniskā un rūpnieciskā pamata (*EDTIB*) jomā strādājošo nodarbinātības nestabilitātes pārvarēšana, lai apstiprinātu ES finansējuma pamatotību,

— sociālo un vides standartu ievērošana, jo īpaši ekodizaina un darbvietas drošības jomā ([4]), lai nodrošinātu prasmes nozarē,

— pārredzamas iespējas dalībai EARAP visiem ES uzņēmumiem neatkarīgi no to atrašanās vietas un lieluma.

1.8. EESK piekrīt, ka EARAP pasākumiem vajadzētu koncentrēties uz produktu, pakalpojumu un prototipu izstrādi.

1.9. EESK uzskata, ka kopējas Eiropas aizsardzības sistēmas izveides priekšnoteikums ir attīstīt **plaši izplatītu Eiropas aizsardzības un drošības kultūru**, kuras mērķis ir uzskatāmi parādīt Eiropas pilsoniskuma jēdziena nozīmi.

2. **Ievads**

Mēģinājumi radīt kopēju aizsardzību pastāvīgi ir bijis aktuāls – taču ļoti delikāts – jautājums visā Eiropas veidošanas vēsturē.

2.1. Pirmais bija mēģinājums 1954. gadā izveidot Eiropas Aizsardzības kopienu (EAK), kas 1954. gada 30. augustā cieta neveiksmi. Nākamais mēģinājums bija kopējās drošības un aizsardzības politikas ieviešana 2000. gadā, kurai 2004. gadā sekoja Eiropas Aizsardzības aģentūras (EAA) izveide. Kārtējais solis bija ES globālās stratēģijas (*EUGS*) ([5]) izstrāde un visbeidzot ES un NATO kopīgās deklarācijas ([6]) parakstīšana 2016. gadā.

2.2. Aizsardzības rūpniecības nozares tālāka attīstība var ne tikai radīt būtiskas priekšrocības Eiropas ekonomikai, bet, tālredzīgi pārvaldīta, tā var kļūt par stūrakmeni plašākam un atbilstošākam redzējumam, kas vērsts uz īstenas Eiropas mēroga aizsardzības radīšanu.

2.3. Lai lēni, bet noteikti pārvarētu nacionālistisku aizsardzības redzējumu, kas cita starpā ir pretrunā spēcīgu politiski militāru bloku klātbūtnei pasaulē un kas ir parādījis Eiropas nestabilitāti un politisko vājumu lielākajos pasaules notikumos, varētu piemērotā veidā balstīties uz Parlamenta un Padomes iniciatīvu, kura ar Komisijas atbalstu var veicināt Eiropas aizsardzības rūpniecību un aizsardzības ražojumu tirgu.

2.3.1. Eiropas aizsardzības rūpniecības nozarei, ko saprot kā nozari kopumā, kas izstrādā, ražo un piegādā preces un pakalpojumus ES dalībvalstu bruņotajiem spēkiem, policijai un drošības struktūrām, ir raksturīgas daudzējādas īpašas iezīmes: tehnoloģisko pārmaiņu rezultātā radikāli mainās aizsardzības un drošības būtība un profils, un tas rada spēcīgu ietekmi uz Eiropas rūpniecību, sākot ar lielo datu izmantošanu, bezpilota transportlīdzekļiem un lidaparātiem un beidzot ar mākslīgo intelektu.

2.3.2. Eiropas ekonomikas perspektīvā: aizsardzības rūpniecības nozare ar 100 miljardu EUR gada apgrozījumu un 1,4 miljoniem augsti kvalificētu darbinieku ([7]) ir viena no vadošajām ES nozarēm, kas spēcīgi ietekmē citas nozares, piemēram, elektronikas, aviācijas, kuģubūves, kosmosa un tehniskā tekstila ražošanas nozares.

2.3.3. Tehnoloģiskā perspektīvā: pastāvīgā jaunu tehnoloģiju attīstība stiprina ES konkurētspēju, jo rodas jauni, uz izcilību orientēti uzņēmumi, kuri ir jāatbalsta, lai civilās tehnoloģijas integrētu kompleksās sistēmās, kuras pielāgotas konkrētām aizsardzības īpatnībām.

([4]) ISO 14000 un ISO 18000, ISO 14006 un ISO 45001, ISO 14006.
([5]) Eiropas Savienība, *"Shared Vision, Common Action"*, 2016. gada jūnijs, https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/eugs_review_web.pdf.
([6]) Kopīgā deklarācija, Varšava, 2016. gada 8. jūlijs, http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133163.htm.
([7]) Eiropas Aeronautikas, kosmosa un aizsardzības nozaru asociācija (*Aerospace and Defence Industries Association of Europe*), 2017. gads.

2.3.4. Iekšējā tirgus perspektīvā: aizsardzības tirgus tradicionāli ir bijis izslēgts no Eiropas vienotā tirgus izveides procesa, un 27 tirgu, kurus šķir valstu programmas, esamība nav ļāvusi ražošanā iegūt apjomradītus ietaupījumus ([8]).

2.3.5. Pieprasījuma perspektīvā: aizsardzības rūpniecības nozare galvenokārt ir atkarīga no atsevišķu valstu pieprasījuma un no to nacionālajiem budžetiem. Pēdējo desmit gadu laikā aizsardzības budžeti Eiropas Savienībā ir samazinājušies par aptuveni 2 miljardiem EUR gadā, savukārt 27 ES dalībvalstis aizsardzības jomā iegulda vidēji 1,32 % no IKP.

2.3.6. Stratēģiskā perspektīvā: ja Eiropa vēlas nodrošināt pietiekamu drošības līmeni saviem iedzīvotājiem un uzņēmumiem, aizsargāt savu robežu teritoriālo integritāti un uzņemties atbildību pasaulē, tai jādemonstrē uzticamas aizsardzības spējas, nodrošinot atbilstošu stratēģiskās autonomijas līmeni un tehnoloģisko un rūpniecisko attīstību ar vienotu Eiropas pamatu.

2.4. Arī pašreizējā situācija var apdraudēt Eiropas spēju risināt jaunās drošības problēmas, ņemot vērā iekārtu aizvien ātrāku novecošanos un aizvien augstākās aprīkojuma izmaksas ([9]).

2.4.1. Investīcijas Eiropas aizsardzībā šobrīd ir mazākas par pusi no ASV investīcijām.

2.5. Lai gan Eiropas aizsardzības rūpniecība ir spējusi iekšējo pasūtījumu samazināšanos vismaz daļēji kompensēt ar eksportu un ražošanas un pārdošanas globalizāciju, aizsardzības politikas pastāvošās sadrumstalotības dēļ arvien uzskatāmāk izpaužas neefektivitāte un vājums kā:

— negūti apjomradītie ietaupījumi,

— pastāvīgs produkta vienības izmaksu pieaugums,

— konkurences trūkums starp uzņēmumiem ražotājvalstīs,

— atšķirīgi tehniskie un normatīvie standarti,

— lēnāka inovācija,

— pieaugoša tehnoloģiskā plaisa ar vadošajiem trešo valstu uzņēmumiem;

— augsts atkarības līmenis no ārvalstu piegādātājiem.

2.6. Šī situācija apdraud arī Eiropas spēju risināt jaunos uzdevumus, ņemot vērā relatīvi zemās izdevumu saistības apvienojumā ar nacionālo rīcībpolitiku vāju koordināciju.

2.6.1. Turklāt aizsardzības jomā 80 % iepirkuma pamatā joprojām ir nacionālais iepirkums, tādējādi radot izmaksu acīmredzamu pārklāšanos.

2.7. Operatīvā ziņā Eiropas valstu bruņotie spēki ir sasnieguši augstu integrācijas pakāpi un guvuši ilgstošas sadarbības pieredzi, taču tie joprojām ir sadrumstaloti 27 struktūrās, kuras izmanto tikai nacionālos atbalsta pakalpojumus, kaut arī tie arvien biežāk izmanto dažāda veida iniciatīvas tā dēvētās "apvienošanas un koplietošanas" (*pooling and sharing*) ietvaros ([10]).

2.8. Dažādos ES globālās stratēģijas dokumentos ir noteikti pieci konkrēti mērķi, kam ir īpaša nozīme Eiropas aizsardzības jomā, un tie ir:

1) panākt sauszemes, gaisa, kosmosa un uz jūras militāro spēju pilnu spektru;

2) nodrošināt tehniskos un rūpnieciskos līdzekļus, lai iegūtu un uzturētu militārās spējas, kas nepieciešamas autonomai rīcībai;

3) investēt tālvadības gaisa kuģos (*RPA*);

([8]) SWD(2017) 228 final, 2.2. punkts.
([9]) Sk. 9. punktu.
([10]) Sk., piemēram, programmas *Eurofighter Thypoon* un A400M.

4) investēt satelītkomunikācijās, autonomā piekļuvē kosmosam un pastāvīgā Zemes novērošanā;

5) nodrošināt un atbalstīt dalībvalstu spējas aizsargāties pret kiberdraudiem.

2.9. Ar iniciatīvu kopumu, kurā ietilpst priekšlikums regulai, ar ko izveido Eiropas aizsardzības rūpniecības attīstības programmu, un priekšlikums izveidot Eiropas Aizsardzības fondu nolūkā atbalstīt investīcijas kopīgā tehnoloģiju un materiālu pētniecībā un izstrādē, paredzēts uzsākt aizsardzības un drošības nozares reformu procesu, lai:

— stiprinātu dalībvalstu sadarbību un izstrādātu jaunas sadarbības programmas,

— mazinātu šķēršļus starp valstu tirgiem,

— palīdzētu Eiropas aizsardzības nozarei kļūt konkurētspējīgākai,

— veicinātu civilās un militārās pētniecības sinerģiju,

— apzinātu jomas, kuras varētu dot ieguldījumu Eiropas aizsardzības spēju stiprināšanā, piemēram, enerģētika, kosmoss un divējāda lietojuma tehnoloģijas.

2.9.1. Lai risinātu nozares globālās problēmas, ir jāizvērš Eiropas Aizsardzības aģentūras potenciāls, lai identificētu kopīgas operatīvas darbības jomas, kas jāiesniedz dalībvalstīm lēmuma pieņemšanai.

2.10. Eiropadomes 2016. gada 15. decembra sanāksmē tika pausts aicinājums "2017. gada pirmajā pusgadā nākt klajā ar priekšlikumiem par Eiropas aizsardzības fonda izveidi, ieskaitot sadaļu spēju kopējai attīstīšanai, par ko dalībvalstis kopīgi vienojas" ([11]). Pēc kopīgas Ārlietu un aizsardzības ministru padomes sanāksmes Eiropadome 2017. gada marta secinājumos aicināja izveidot Militārās plānošanas un īstenošanas centru (MPĪC) un jaunu struktūru, lai uzlabotu ES spējas reaģēt ātrāk, efektīvāk un viendabīgāk.

2.11. Vēlāk 2017. gada 22.–23. jūnija Eiropadome vienojās par to, ka "ir jāsāk iekļaujoša un vērienīga pastāvīgā strukturētā sadarbība" (*PESCO*) ar kopēju kritēriju un ciešu saistību sarakstu, pilnībā ievērojot Līguma par Eiropas Savienību 42. panta 6. punktu un 46. pantu un Līgumam pievienoto 10. protokolu; šim darbam jābūt saskaņotam ar dalībvalstu nacionālo aizsardzības plānošanu un saistībām, par kurām attiecīgās dalībvalstis ir vienojušās NATO un ANO ietvaros ([12]).

2.12. Savukārt Parlaments (EP) turpināja centienus panākt ES dalībvalstu ciešāku sadarbību aizsardzības jomā, kā arī Lisabonas līguma pilnīgu īstenošanu attiecībā uz drošību un aizsardzību. EP savā 2016. gada 22. novembra rezolūcijā par Eiropas aizsardzības savienību ([13]) mudināja "Eiropadomi vadīt kopējas Savienības aizsardzības politikas pakāpenisku veidošanu un nodrošināt papildu finanšu resursus tās īstenošanai".

2.12.1. Turklāt EP uzsvēra, ka Eiropas valstīm ir vajadzīgas uzticamas militārās spējas, un mudināja dalībvalstis intensīvāk sadarboties, kā arī atkārtoti aicināja sistemātiski koordinēt militārās prasības saskaņotā plānošanas procesā un atbilstīgi NATO aizsardzības plānošanas procesam ([14]).

2.13. Savukārt Komiteja ir vairākkārt paudusi viedokli par aizsardzības politiku ([15]), prasot "panākt ievērojamu kvalitatīvu progresu Eiropas sadarbībā aizsardzības jomā", ņemot vērā to, ka "aizsardzības ražojumu tirgus un rūpniecība ir pārāki sadrumstaloti" ([16]).

([11]) Ārlietu padomes secinājumi, 2016. gada 15. novembris.
([12]) Sk. 2. zemsvītras piezīmi.
([13]) http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0435+0+DOC+XML+V0//LV
([14]) http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2012-0456+0+DOC+XML+V0//LV
([15]) OV C 288, 31.8.2017., 62. lpp.; OV C 67, 6.3.2014., 125. lpp.; OV C 299, 4.10.2012., 17. lpp.; OV C 100, 30.4.2009., 114. lpp.; OV C 100, 30.4.2009., 109. lpp.
([16]) OV C 288, 31.8.2017., 62. lpp.

3. **Eiropas Komisijas priekšlikums**

3.1. Eiropas Komisija ierosina laikposmam no 2019. gada 1. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim izveidot Eiropas aizsardzības rūpniecības attīstības programmu, kuras budžets būtu 500 miljoni EUR; minētās programmas mērķi būtu šādi:

— veicināt ES aizsardzības rūpniecības konkurētspējas un inovācijas spējas, atbalstot darbības to izstrādes posmā un visu inovācijas veidu veicināšana,

— optimizēt uzņēmumu sadarbību produktu un tehnoloģiju izstrādes jomā,

— atbalstīt pētniecību un izstrādi un īpaši veicināt pētniecības rezultātu labāku izmantošanu,

— veicināt uzņēmumu sadarbību, lai mazinātu dublēšanos un sadrumstalotību, kā arī radītu apjomradītus ietaupījumus.

3.2. Eiropas Savienības finansiālais atbalsts tiek sniegts dotāciju, finanšu instrumentu un publiskā iepirkuma veidā nolūkā atbalstīt aizsardzības ražojumu, komponentu un tehnoloģiju projektēšanu, tehnisko specifikāciju definēšanu, prototipu izgatavošanu, testēšanu, kvalifikāciju un sertifikāciju.

3.3. Ierosinātie atbilstības kritēriji ir šādi: priekšlikumos sadarbībai jāiesaistās vismaz trim uzņēmumiem no vismaz divām dažādām dalībvalstīm; prototipu izgatavošanas gadījumā finansējuma līmenis nepārsniedz 20 % no kopējām projekta izmaksām, savukārt visos citos gadījumos var tikt finansētas visas izmaksas.

4. **Vispārīgas piezīmes**

4.1. EESK atzinīgi vērtē iniciatīvas, kuru mērķis ir risināt nākotnes uzdevumus un aizsargāt iedzīvotāju drošību, tostarp kiberdrošību, stiprinot Eiropas aizsardzības rūpniecības stratēģisko autonomiju un attīstot spēcīgu kopīgu rūpniecisko un tehnisko pamatu.

4.2. Komiteja pauž stingru atbalstu Eiropas aizsardzības rūpniecības attīstības programmas uzsākšanai ar regulas projektu **kā pirmo soli, kas jāuzlabo un jānostiprina** saistībā ar tam patlaban piešķirto finansējumu, ar mērķi izveidot kopēju aizsardzības sistēmu (jo īpaši pētniecības uz izstrādes jomā), kas pašreizējā ģeopolitiskajā situācijā ir steidzami nepieciešama.

4.3. EESK uzskata, ka ir pienācis laiks izveidot efektīvu, pabeigtu, rezultatīvu un konkurētspējīgu **27 ES dalībvalstu vienoto aizsardzības tirgu**, kuram būtu šādas iezīmes:

— atvērtāks un nesegmentēts, tostarp attiecībā uz standartiem, tehniskajām specifikācijām un *CE* sertifikātiem,

— labāka piekļuve izejvielām,

— īpašs atbalsts mazajiem un vidējiem uzņēmumiem,

— vieglāka piekļuve finansējumam, informācijai un citiem tirgiem,

— augsta uzdevumu specializācija,

— enerģētikas un kosmosa infrastruktūras efektīva izmantošana,

— labāka robežu aizsardzība un obligāti nepieciešama jūras satiksmes drošība,

— prognozēšanas darbības, lai izveidotu kopīgu, līdzdalīgu redzējumu visā ES,

— ilgtspējīga un sociāli pieņemama attīstība, lai cīnītos pret nodarbinātības nestabilitāti,

— ES iekšējās tirdzniecības atvieglošana starp produktu ķēdēm, vienkāršojot pagaidu importu starp atzītajiem uzņēmējiem ([17]).

([17]) Atzītie uzņēmēji (*AEO – Authorised Economic Operators*) ir uzņēmēji, kuri izpilda noteiktus standartus, lai garantētu starptautiskās piegādes ķēdes drošību un drošumu.

4.3.1. EESK ir pārliecināta, ka cīņa pret Eiropas aizsardzības rūpnieciskā un tehniskā pamata jomā strādājošo nodarbinātības nestabilitāti ir vienīgais veids, kā nodrošināt prasmju apguvi uzņēmumos un sasniegt EARAP mērķus.

4.4. Komiteja uzskata, ka EARAP **finansējums** ir ārkārtīgi ierobežots un tai jābūt tiesīgai izmantot arī ESIF atbalstu, "lai nodrošinātu vislabāko iespējamo ietekmi uz nodarbinātību, tostarp divējāda lietojuma tehnoloģijas, kas attiecināmas uz drošības un aizsardzības nozarēm, lai atbalstītu vienota spēcīga un skaidrāk definēta Eiropas aizsardzības tehniskā un rūpnieciskā pamata (*EDTIB*) izveidi ([18])".

4.5. EESK arī uzskata, ka norādītie atbilstības kritēriji ir nepietiekami, lai nodrošinātu **pasākumu tehniskā un rūpnieciskā pamata efektīvu Eiropas dimensiju**; vajadzētu paredzēt vismaz trīs neatkarīgus uzņēmumus no **vismaz trim** dažādām dalībvalstīm, kā arī lietotāju grupas, kas sastāv no maziem uzņēmumiem.

4.5.1. Turklāt būtu jānodrošina atbilstīgs līdzsvars starp dažādām Eiropas valstīm, kā arī ievērojama mazo uzņēmumu līdzdalības kvota.

4.6. EESK cer, ka vislielākie ieguvēji no izstrādes darbībām, kas īstenotas ar Eiropas finansējumu, būs Eiropas uzņēmumi.

4.7. EESK uzskata, ka noteikumi par aizsardzības ieroču eksportu jāsaskaņo ES līmenī atbilstoši noteikumiem, kas paredzēti Ieroču tirdzniecības līgumā (ITL), kuru parakstījušas un ratificējušas visas ES dalībvalstis; tas nepieciešams, lai novērstu iespējamu cēloni Eiropas uzņēmumu konkurences kropļojumiem, kas sarežģītu piekļuvi eksporta tirgum.

4.8. Attiecībā uz darbību veidiem EESK uzskata, ka būtiski ir apkarot Eiropas aizsardzības nozarē strādājošo nodarbinātības nestabilitāti. ES finansējuma mērķis ir stiprināt aizsardzības tehniskā un rūpnieciskā pamata īpašās zināšanas. Tā kā nozares īpašās zināšanas ir atkarīgas no tajā strādājošajiem, ir vajadzīga ilgtermiņa un droša sadarbība starp darba ņēmējiem un uzņēmumiem, kas viņus nodarbina.

4.9. Tas pats, pēc EESK ieskata, attiecas uz **projektu atlases kritērijiem**, kuros būtu jāiekļauj šādi kvalificējoši elementi:

— paredzamā ietekme uz darba ņēmēju prasmju kvantitatīvo un kvalitatīvo uzlabošanu,

— mazo un vidējo uzņēmumu iesaiste kā papildu faktors projekta kvalificēšanai,

— sociālo un vides standartu ievērošana ([19]).

4.9.1. EESK uzskata, ka pastāvīgajās programmās būtu jāparedz kvota (piemēram, 10 %) nelieliem projektiem un maziem uzņēmumiem; tas ļautu līdzsvarotāk piedalīties programmā visiem dalībniekiem, kas aktīvi darbojas aizsardzības nozares produktu un pakalpojumu tehnoloģiskajā un inovatīvajā izstrādē.

4.10. EESK uzskata, ka papildus Komisijas īstenošanas pilnvarām ir jānodrošina tāda EARAP pārvaldība, kas spētu izvirzīt kopīgus un konkrētus mērķus, izmantojot:

— dalībvalstu rūpniecības ekspertu padomdevēju komiteju, kas ierosinātu prioritāros tematus,

— programmas vadības komiteju no dalībvalstu pārstāvjiem, lai nodrošinātu ģeopolitisku līdzsvaru visā ES.

5. **Veicamās darbības**

5.1. uzsvērt Eiropas aizsardzības būtisko lomu Eiropas drošības interešu aizstāvībā, kā arī starptautisko saistību nozīmi demokrātijas un tiesiskuma garantēšanā;

5.2. norādīt uz spējām un profesionalitāti militārajā sektorā, kas tradicionāli tiek uzskatīts par pētniecības un inovācijas, kā arī Eiropas rūpniecības ekonomikas un uzņēmējdarbības atveseļošanas virzītājspēku;

([18]) ESIF – Eiropas Stratēģisko investīciju fonds, sk. atzinumu OV C 75, 10.3.2017., 57. lpp.
([19]) Sk. 4. zemsvītras piezīmi.

5.3. stiprināt identitātes un piederības izjūtu Eiropas Savienībai, dažādu valstu pilsoņiem atzīstot vienas un tās pašas vērtību sistēmas;

5.4. vairot Eiropas iedzīvotāju zināšanas un izpratni par ES aizsardzības militāro organizāciju un institucionālo darbību, kā arī atbalstu tai;

5.5. vairot iedzīvotāju zināšanas un izpratni par aizsardzības instrumentu tehnoloģisko attīstību, kas tieši ietekmē pilsonisko sabiedrību un valsts attīstību;

5.6. attīstīt jaunās kopējās pieejas komunikācijas aspektu, lai personāls būtu arvien labāk sagatavots un kvalificēts ES komunikācijas jomā. Darbību pamatā ir jābūt kvalifikācijas un koordinēšanas pamatprincipam, kas ir izstrādāts atbilstoši Eiropas koordinācijas pieejai un saskaņojot ar NATO.

5.7. Kiberdrošība un kiberaizsardzība – jomas, kurā aizsardzības nozare ir svarīgs dalībnieks Eiropas līmenī, – ir saistītas ar kibertelpas parādīšanos, kas ir jauna teritorija līdztekus tradicionālajai militārajai jomai.

Briselē, 2017. gada 7. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētājs
Georges DASSIS